

DOMSJÖ FABRIKERS HISTORIA

Fabriksstarten

Den 11 november 1903 avgick ett telegram med följande text: "Första koket klart, massan jämn och vacker".

Det var Frans Kempe, son till MoDos grundare J C Kempe, som tog initiativet till Domsjö Fabriker. Under första hela verksamhetsåret tillverkades 5 978 ton. Antalet anställda var 150 och årskapaciteten 6000 ton.

10-talet

Arbetsstyrkan i fabriken ökade till 245 fast anställda. Produktionen ökade kraftigt och år 1919 producerades

17 220 ton. Det rådde mycket gynnsamma marknadsförhållanden, massan såldes genom kontrakt som löpte flera år framåt. Söndagarna var de enda lediga dagarna och någon semester fanns inte. 1919 betalades den första semesterersättningen, sju kronor per dag under tre dagar vid midsommar. Samma år bildades även en fackförening vid fabriken.

20-talet

1920 var massapriset rekordhøgt, 627 kronor per ton. Två år senare var priset nere i 166 kronor. Bolaget kom 1921 i likviditetssvårigheter och driften inställdes under 125 dagar. Stora lönesänkningar, upp till 40 procent, genomfördes. Förhållandena stabiliserades och 1923 kunde det första blekeriet tas i drift. Redan vid slutet av 50-talet kunde hela årsproduktionen blekas, cirka 50 000 ton. 1920 tillämpades det första avtalet efter fackföreningens bildande och 48-timmars arbetsvecka infördes.

30-talet

Den höjda produktionen ställde allt högre krav på kvalitet. Därför tillkom det första cellulosalaboratoriet 1931. Från mitten av 30-talet blev viskosmassan huvudprodukt, vilket krävde en noggrann kemisk kontroll. Hela trettioåret kännetecknades av fortlöpande utvecklingsarbeten. Blå tillkom en sjunde kokare och en andra torkmaskin. 1936 startade driften i klorfabriken för att förse blekeriet med klor. 1939 producerades nära 65 000 ton massa.

40-talet

Fabriken hade blivit en av världens få leverantörer av viskosmassa och kunde tack vare detta visa en god vinstmarginal under krigsåren. Mest begärlig blev viskosmassan för att användas i uniformstillverkning. Även fodermassa producerades vilken blandades med melass för att användas som kreatursfoder.

Spritfabriken uppfördes 1940. Produktion av specialmassor som foto- och plastmassor startades. 1949 producerades cirka 64 000 ton.

50-talet

Övergången från kalcium till natrium som bas i fabriken var den största nydaningen under 50-talet. Det genomfördes 1959 och gav möjlighet till en kemikalieåtervinning där 90 procent av basen och 50 procent av svavlet kunde återvinnas. Det förutsatte dock byggande av en ångpanna, en industrianläggning samt en återvinningsanläggning där smälta från pannhuset upparbetades till koksyra. Dessa investeringar genomfördes därför. I början av 50-talet påbörjades även blekning med klordioxid. 1954 infördes söndagsdrift. 1957 uppgick produktionen till 100 163 ton.

60-talet

Stacklagring av flis ersatte den tidigare lagringen i vältor. Den nya vedhanteringen stod klar 1964 och omfattade bland annat ett nytt vedintag, kompletterad med processutrustning för bark- och cyklonugn för barkbränning. Den kompletterades även med en ramlägningsstation för intagning av ved från bil. I samband med uppförande av det nya pannhuset byggdes även en rökgasskrubber för att befria röken från svaveldioxid. Luftföroreningarna avtog och svavelförbrukningen minskade. Kloratfabriken uppfördes i Domsjö 1966. Storhelgsdrift infördes 1967. 1969 producerades 181 047 ton.

70-talet

Miljöförbättrande åtgärder präglade detta decennium genom bland annat ett nytt blekeri 1976 och tillkomsten av två sedimenteringsbassänger. Fläktorkar installerades och kokkapaciteten höjdes. Produktionen höjdes från 180 000 till 225 000 årston. I slutet av decenniet investerades det i ett nytt styrsystem för sulfitkokning. 1979 tillverkades, vad man då trodde skulle bli, den sista balen av viskosmassa. Detta skedde efter en produktion av 15 miljoner viskosmassabalar. Orsaken var dels minskad efterfrågan, dels höga produktionskostnader.

80-talet

Anläggningen för avhartsning startades 1980. Denna världsnyhet medförde bland annat flisstacken kunde minskas med hela 90 procent. 1982 togs en ny vedhantering i drift med en kortvedstrumma. 1985 startades landets hittills största biologiska rening vilken medförde en mycket positiv inverkan på fabriken utsläpp. I december samma år invigdes CTMP-fabriken som byggdes för en kapacitet om 65 000 årston. Samma år stod även AGA:s bygge av kolsyrefabriken färdig att tas i drift, årskapaciteten var 10 000 ton per år. Permanent sexskift infördes 1989, produktionen samma år uppgick till 205 750 ton.

90-talet

Under hösten 1990 byggdes blekeriet om för övergång till klorfri blekning. Den nya produkten MoDoCrown 90P blektes 1991 till samma höga ljushet som på klorblekningens dagar. Fabriken blev först i världen med denna miljöanpassade produkt. I samband med detta kunde även blekeriet slutas och vattenutsläppen från avdelningen upphörde. Under våren 1993 återupptogs produktionen av dissolvingcellulosa. Andelen dissolving uppgick 1999 till 55 procent av produktionen som för året uppgick till 194 000 ton. Under 90-talets första år lades produktionen av klor, klorat och CTMP-massa ned. I oktober 1996 förklarade MoDo-koncernen att även sulfittfabriken skulle läggas ner. Ett beslut som förändrades när fabriken något senare förklarades till salu.

2000-talet

Den 31 december 1999 sålde MoDo-koncernen fabriken till ett privat konsortium. Bakom konsortiet stod sex privatpersoner som förklarade sig villiga att vidareutveckla fabriken. Produktnamnen blev nya, Domsjö Dissolving Plus, Domsjö Dissolving och Domsjö ECO Bright. År 2003 firades fabriken 100-års jubileum bl a genom att skänka bysten av fabriken grundare Frans Kempe till Örnsköldsviks Kommun. Bysten pryder sedan dess Sjötorget i inre hamnen.

Under 2000-talet satsades det mycket på att investera för att dels öka produktionen och förbättra kvalitet, dels för att utveckla nya produkter. Flera viktiga steg togs därmed i utvecklingen mot ett fullvärdigt bioraffinaderi. Företaget hade 2005 340 anställda och produktionen under året uppgick till 186 000 ton varav 85 procent utgjorde dissolvingcellulosa och 15 procent Domsjö Eco Bright.

Produktionen av pappersmassa upphörde och cellulosan fick det nya produktnamnet Domsjö Cellulose. För att betona att Domsjö's produkt inte är någon bulkprodukt byttes begreppet massa/dissolvingmassa mot cellulosa/specialcellulosa.

År 2006 bjöd på produktionsrekord för specialcellulosan. Aldrig tidigare har så mycket specialcellulosa producerats, 176 000 ton. Utvecklingen av bioraffinaderiet fortsätter.

Under hösten 2007 inleds det stora utvecklingsprogrammet Domsjö 2010. Programmet innebar investeringar för omkring en halv miljard kronor. Möjligheten att torka liginosulfonat är ett av flera viktiga delprojekt och 2009 stod den första lignintorken klar.

Under en längre tid var marknadsläget mycket gynnsamt för bioraffinaderiets tre huvudprodukter; specialcellulosa, lignin och bioetanol. Den positiva

marknadsutvecklingen förde med sig höga och stabila priser vilket innebar att Domsjö under flera år kunde redovisa mycket positiva ekonomiska resultat. Under åren 2000-2009 uppgick investeringarna till knappt 850 miljoner i anläggningen.

2010

I styrelsens strävan efter fortsatt utveckling av verksamheten beslutades om ytterligare investeringar för totalt cirka 300 MSEK. Detta investeringspaket innehöll bl a en modernisering av utrustningen i rensrietet samt uppförande av ytterligare en tork för lignin.

Det torkade ligninet fick en mycket gynnsam utveckling på marknaden. Med fördubblad torkkapacitet fördubblas mängden torkad lignin och det gav även större möjlighet till kvalitetshöjande och värdeskapande produktutveckling. Vid sidan om de beslutade investeringarna pågick planer på uppförande av en anläggning för produktion av biodrivmedlet BioDME.

För att säkerställa den fortsatta expansionen pågick arbete med att nå ett breddat ägande och börsnotering diskuterades. I april 2011 blev det istället klart att det Indiska bolaget Aditya Birla Group köper Domsjö. Aditya Birla har stor kunskap om Domsjö då man under många år varit en av Domsjös kunder.

Planerna på en produktionsanläggning för BioDME skrinslägs och istället fortsätter satsningen på den befintliga produktionen.

